

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 06.10.2021 nr 7-6/211007/2106660

Soovitus lasteaiale diabeeti põdeva lapse toetamiseks

Lugupeetud []

Teile teadaolevalt pöördus õiguskantsleri poole [] (edaspidi lapsevanem), kes kirjeldas, kui keeruliseks kujunes tema 1. tüüpi diabeeti põdeva lapse lasteaia käimine. Seisukoha kujundamiseks küsis õiguskantsleri nõunik selgitusi nii Teilt kui ka Tallinna Haridusametilt. Aitäh vastuse eest.

Hea meel on kuulda, et praegu on lapsevanema, rühma õpetajate ja lasteaia juhtkonna suhted head ning lasteaed suudab pakkuda lapsele vajalikku tuge.

Leian siiski, et [] Lasteaed ei taganud kahel eelmisel õppeaastal diabeeti põdevale lapsele võimalust kasutada lasteaia kohta nii, nagu seadus ette näeb. Lasteaia tegevusega ei saa rahule jääda, sest:

- 1) lapsevanem ei saanud pikka aega tuua oma last lasteaeda kogu päevaks, kuna lasteaed ei teinud enne lapse lasteaeda tulekut vajalikke ettevalmistusi ega rakendanud vajalikke tugimeetmeid ka pika aja jooksul pärast lapse lasteaeda tulekut;
- 2) lasteaed palus vanemal vähemalt kahel korral laps koju jätta, kui kõik rühma töötajad või mõned neist olid töölt eemal. Nii kohtles lasteaed last tema erivajaduse tõttu teisiti kui ülejäänud lapsi;
- 3) lasteaia majandusjuhataja esitas lapsevanema peale kaebuse lastekaitsetöötajale, kui lapsevanem ühel korral viis lapse siiski lasteaeda, kuigi oli saanud lasteaialt palve last mitte tuua. Selline tegu oli ebasobiv ning kahjustas vastastikust lugupidamist ja koostööd.

Palun lasteaial selliseid eksimusi edaspidi vältida.

I. Asjaolud

1. Diabeeti põdev laps hakkas [] lasteaia käima 21. augustil 2019. Lapsevanem kinnitas, et teavitas lasteaeda oma lapse erivajadusest juba 2019. aasta veebruaris ning seejärel aprillis, kuid lasteaed ei olnud erivajadusega lapse vastuvõtmiseks valmistunud. Teie selgituste järgi puudus lasteaial tõepoolest lapse diabeedi diagnoosi kohta igasugune informatsioon, kuna samal suvel vahetusid lasteaia direktor ja õppealajuhataja. Avaldasite kahetsust, et see juhtus.

2. Lapsevanem tegi õpetajatele juhendi süsivesikute arvestamiseks ja insuliinipumba käsitlemiseks ning viis õpetajatele nädala algul menüü, milles märkis ära, kui palju süsivesikuid toit sisaldab ja milline näit on vaja pumpa sisestada. Õpetajate üldine koolitus diabeedi teemal

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

toimus 11. septembril 2019. Pärast üldise koolituse läbimist sai lapsevanem õppealajuhatajalt kirja: „Kuna õpetajad ei ole saanud vastavat koolitust, siis on neil väga suur vastutus teie lapse tervise osas ning neil on õigus keelduda teda lasteaeda vastu võtmast. Teil on võimalus last lasteaiaga harjutada, kui lapsevanem on koos lapsega.“ Niisiis pidi üks vanematest lapsega lasteaias kaasas käima ning laps ei saanud jääda lasteaeda kauemaks kui lõunani.

3. Põhjalikumad koolitused õpetajatele viis läbi Laste ja Noorte Diabeedi Ühing 2019. aasta oktoobri alguses. Lapsevanema kinnitusel anti ka pärast neid koolitusi lasteaiast mõista, et laps võiks edaspidi käia lasteaias koos vanema või tugiisikuga. Vanema sõnul ei olnud olukord paranenud ka 2019. aasta novembriks. Rühmas oli küll üks vastutav õpetaja, kes jälgis lapse tervisenäitajaid, kuid sellele vaatamata andsid lasteaiatõpetajad vanemale peaaegu iga päev tagasisidet, et neil on keeruline tema last jälgida, sest teised lapsed vajavad samuti tähelepanu. Lapsel lubati endiselt olla lasteaias kuni lõunani, mitte kauem. Ühe õpetaja kohaloleku ajal lubati isal hommikul lahkuda, teise õpetaja kohaloleku ajal tohtis isa lahkuda pärast hommikusööki. Lapsevanema sõnul sai tema laps jääda õhtuni lasteaeda 2020. aasta veebruarist alates. Õhtuti lapsele järele minnes kuulis ta õpetajatelt sageli, kui raske on neil tema lapsega hakkama saada.

4. Teil puudub informatsioon, et peale personali diabeedialast koolitust oleks lapse lühendatud lasteaiapäev olnud seotud lapse diagnoosiga. Siiski märkisite, et rühma õpetajad pöördusid 2019.–2020. aastal juhtkonna poole liialt suure vastutuse tõttu, mis kaasneb diabeedihaige lapsega tegelemisel.

5. Lapsevanema kinnitusel kujunes alates 2020. aasta detsembrikuust välja olukord, et kui üht konkreetset õpetajat tööl ei olnud, paluti tal laps koju jätta. Sellest teatati talle kas eelneval õhtul e-kirjaga või sama päeva hommikul telefonitsi. Algul jättiski vanem lapse koju, kui seda õpetajat tööl ei olnud, kuid siis muutus see liiga sagedaseks. Samuti tundus lapsevanemale, et ka teised õpetajad saavad tema lapse jälgimise ja abistamisega hakkama. Ühel korral, kui ta oma lapse siiski lasteaeda viis, esitas lasteaiatõpetaja tema peale kaebuse valla lastekaitsetöötajale. Kaebuses oli öeldud, et vanem seab oma lapse elu ohtu, kui ta viib lapse lasteaeda sel päeval, kui konkreetset õpetajat tööl ei ole. Lapsevanem palus selle kohta lasteaialt kirjalikku selgitust, kuid ei saanud seda. Samuti pole lasteaed juhtunu pärast vabandanud.

6. Nõustasite, et majandusjuhataja on vanemal palunud jätta laps koju neil päevil, kui rühma õpetajad olid töölt eemal. Seda on Teie sõnul juhtunud kaks korda (12.02.2021 ja 12.03.2021) ning vanemaga on ühendust võetud, et talle tekkinud olukorrast teatada. Teil puudub informatsioon, kas lasteaiatõpetaja vastas vanema palvele selgitada tema peale kaebuse esitamise asjaolusid. Veel selgitasite, et viimasel õppeaastal on diabeeti põdeva lapse rühma suunatud vajaduse korral asendama õpetaja abi, kes oli lapse rühmas ka 2019/2020. õppeaastal ja on seega lapse erivajadusest teadlik.

7. Lapsevanema sõnul on ette tulnud olukordi, kus diabeediravi juhustest ei peetud kinni. Näiteks 2019. aasta lõpus, kui rühmas olid asendusõpetajad, ei peetud ühel korral arvestust süsivesikute üle ja lõunasöögil jäeti lapsele insuliini manustamata, mis tingis väga kõrge veresuhkru näidu. Teile on teada kaks sellist juhtu, kus ravijuhustest kinni ei peeta. Tegemist on olnud õpetaja assistendi eksimusega ning kinnitasite, et tööleping assistendiga on lõpetatud. Alates 2020. aasta sügisest on lapsel kaasas spetsiaalne telefon, mille kaudu jõuab lapse veresuhkrutaseme näit lapsevanemani ning lapsevanem saab kohe õpetajat suunata või talle nõu anda, kuidas tegutseda.

8. Selgitasite, et praegu saab lasteaed lapse toetamisega hästi hakkama. Osa rühma töötajatest on vahetunud, kuna laps viidi sõimerühmast üle lasteaiarühma. See võimaldab ka ühel rühma töötajal võtta rohkem aega lapse vajadustega tegelemiseks. Enne vahetust töötasid kuu aega

endised ja alustavad õpetajad rühmas koos, et viia end lapse vajadustega paremini kurssi. Ühel uuel õpetajal on ka varasem kogemus diabeeti põdeva lapse toetamisel. Enne rühma vahetamist määrati kindlaks õpetaja, kes edaspidi vastutab diabeedi diagnoosiga lapse toetamise eest. Tallinna linn on rahuldanud lapsevanema taotluse kasutada alanud õppeaasta esimesel poolel lasteaias tugiisikut. Teie sõnul annavad lapsevanemad lasteaiale piisavalt infot ning suhted ja koostöö vanemate, rühma personali ja lasteaija juhtkonna vahel on head. Ka lapsevanemal pole praegu lasteaija tegevusele etteheiteid.

II. Hinnang [] lasteaija tegevusele

9. Alushariduse korraldust reguleerib [koolieelse lasteasutuse seadus](#) (KELS). Selle seaduse § 10 lõike 1 järgi peab valla- või linnavalitsus tagama igale 1,5–7-aastasele lapsele, sealhulgas erivajadusega lapsele, kelle elukoht on selle valla või linna territooriumil ning ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses. Valla- või linnavalitsusel tuleb luua erivajadusega lapsele arengu- ja kasvamisvõimalused elukohajärgses lasteasutuses (§ 14 lõige 3). KELS-i mõttes on erivajadusega selline laps, kellel on keha-, kõne-, meele- või vaimupuue ning kes vajab eriabi või -hooldust (§ 14 lõige 3). Diabeeti põdevad lapsed võivad kuuluda erivajadusega laste hulka selle seaduse mõttes: sageli on diabeedi diagnoosiga lasteaiaealistel lastel tuvastatud puue ning nad vajavad lasteaias lisatuge (nt veresuhkru mõõtmine, insuliini annustamine ja söödud süsivesikute üle arvepidamine, vt [juhendmaterjal](#) haridusasutuste töötajatele diabeedihaike lapse toetamiseks).

10. KELS paneb lasteaiale ja lasteaija pidajale mitmeid kohustusi, mille eesmärk on toetada erivajadusega last. Lasteaija direktori ettepanekul loob valla- või linnavalitsus erivajadusega lapsele arengutingimused sobitusrühmas koos teiste lastega, või kui sobitusrühma pole võimalik moodustada, luuakse erirühm või erilasteaed (§ 6 lõige 5, § 14 lõiked 4 ja 5). Kui lapsele on vaja mõnda tugiteenust, loob selle rakendamiseks võimalused lasteasutuse pidaja ning rakendamist korraldab direktor (§ 14 lõige 2).

11. Kõnealusel juhul teavitas lapsevanem lasteaija toonast direktorit oma lapse erivajadusest enne lasteaeda minekut, nii nagu näeb ette lasteaija tervisekaitseõudeid reguleeriva [määruse](#) § 17 lõige 2. Lapsevanem tegi seda piisavalt vara (teavitas veebruaris ja uuesti aprillis, laps tuli lasteaeda augustis), nii et lasteaijal oli võimalik end diabeedi diagnoosiga lapse tulekuks ette valmistada. Lasteaija toonasel direktoril oli võimalik vajaduse korral teha linnavalitsusele ettepanek sobitusrühma loomiseks, kus on laste arv väiksem kui teistes rümadest (KELS § 6 lõige 5 ja § 7 lõige 3). Samuti oli võimalik õpetajaid koolitada või uurida linnavalitsuselt võimaluse kohta määrata lapsele esialgu lasteaias käimise toetamiseks tugiisik.

12. Ettevalmistused jäid tegemata, kuna 2019. a suvel lasteaija direktor vahetus ning sügisel ametis olnud lasteaija juhtkond ei teadnud lapse erivajadusest. Lapsevanem ei saa vastutada selle eest, et teave diabeedi diagnoosiga lapse lasteaeda tuleku kohta ei jõudnud lasteaija uue juhtkonnani. Ta võis mõistlikult oodata, et lasteaeal on end tema lapse vastuvõtmiseks ette valmistanud ning tema laps saab lasteaias käia nii nagu teised lapsed (nt on direktor korraldanud lapsele vajalike tugiteenuste rakendamise, nagu KELS § 14 lõige 2 ette näeb).

13. Lapsevanem ei saanud jätta last üksinda lasteaeda pikka aega vaatamata sellele, et seadus annab vanemale õiguse tuua laps lasteaeda ja viia sealt ära talle sobival ajal lasteaija päevakava järgides (KELS § 18 lõike 1 punkt 1). Kuigi on mõistlik, et koolitust läbimata ei julgenud rühma õpetajad lapse eest vastutust võtta, ei püüdnud lasteaeal leida muud paindlikku lahendust ega näidanud üles soovi teha lapse perega koostööd selle nimel, et laps saaks võimalikult kiiresti ilma vanemata lasteaias käima hakata.

14. Lapse tervise ja vajadustega arvestamine kuulub lasteaia kohustuste hulka. KELS-is on öeldud, et lasteaia põhiülesannete täitmisel tuleb arvestada muu hulgas lapse individuaalseid vajadusi ja iseärasusi (§ 3). Õpetajatel tuleb jälgida lapse arengut ja toimetulekut lasteaias ning vajaduse korral kohandada õppe- ja kasvatustegevus lapse erivajaduse järgi (KELS § 14 lõige 1). Õpetajate ülesandeks on ka laste elu ja tervise eest hoolitsemine lasteaias (KELS § 22 lõige 2).

15. Lasteaia tervisekaitsenõudeid reguleeriv [määrus](#) täpsustab, millist tuge saab laps lasteaialt ja lasteaia pidajalt oodata: soodustava ja võimalustele vastava keskkonna kujundamine (§ 8 lõige 2), võimaluse lapse tervise seisundist tulenevate eritingimustega arvestamine päevakava, kasvukeskkonna ja õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel (§ 7 lõige 2), lapse tervise ja eripäradega arvestamine uneaja võimaldamisel (§ 14 lõige 5). Määrus näeb ette ka seda, et rühma õpetaja peab jälgima laste tervise seisundit lasteaeda vastuvõtul ja seal viibimise ajal (§ 7 lõige 3). Üldjuhul ei pea õpetajad andma lasteaias lapsele ravimeid (§ 13 lõige 5), kuid erandiks on olukord, kus arst on lapse kroonilise terviserikke korral määranud lapsele ravimite manustamise, näiteks diabeedi korral. Siis võib anda lasteaias ravimeid arsti määratud annuses. Seda tehakse vanema vastutusel ja kokkuleppel lasteaia tervishoiutöötajaga või direktori määratud õpetajaga.

16. Ka pärast seda, kui õpetajad olid koolituse läbinud, said vanemad lasteaia personalist aru nii, et nad võivad oma lapse jätta lasteaeda vaid kuni lõunani ning vahel peavad olema lapsega lasteaias koos ka hommikusöögi ajal. Selline praktika ei ole kooskõlas lasteaia kohustustega arvestada lapse tervise seisundit ja toetada erivajadustega last. Teie oma vastuses sellist praktikat otsesõnu ei kinnitanud, kuid möönsite siiski, et 2019.–2020. aastal pöördusid rühma õpetajad juhtkonna poole liialt suure vastutuse tõttu, mis kaasneb sellega, et peale teiste rühma laste tuleb toetada ka diabeeti põdevat last.

17. Teie vastusest ei selgu, kas ja millist tuge pakkus lasteaia toonane juhtkond õpetajatele või milliseid lahendusi otsiti, et diabeeti põdev laps saaks teiste lastega võrdselt lasteaias käia. Lapsevanem märkis, et nad jätsid oma lapse lasteaeda kogu päevaks alles pärast viie kuu möödumist lasteaia algusest. Seega jättis lasteaia toonane direktor ka pärast probleemide ilmnemist välja selgitamata, millist tuge tuleks lapsele pakkuda, et lapse erivajadus ei takistaks lasteaias käimist.

18. Kui oli selge, et rühma õpetajad vajasisid diabeedi diagnoosiga lapse toetamiseks lisaabi, oleks lasteaia juhtkond saanud pöörduda lapse elukohajärgse linnaosavalitsuse ja Tallinna Haridusameti poole, et arutada, milline lahendus (mh KELS §-s 14 nimetatutest) toetaks lapse lasteaias käimist: näiteks kas linnavalitsus saaks anda lapsele lasteaias käimiseks tugiisiku, kas oleks võimalik suurendada konkreetse rühma töötajate arvu, kas saaks moodustada sobitusrühma, kas piisaks töötajate koolitamisest või midagi muud.

19. Lasteaed ei saanud jääda ootama, et probleemi lahendamiseks tagaks lapsevanem oma lapsele tugiisikuteenus. Tugiisikuteenus on üks sotsiaalteenustest, mille korraldamise kohustus on kohalikul omavalitsusel, kui ilmneb [sotsiaalhoolekande seaduse](#) §-s 23 kirjeldatud abivajadus. Lisaks pakub tugiisikuteenust puudega lastele Sotsiaalkindlustusamet Euroopa Sotsiaalfondi toel. Vajadus kasutada lasteaias käimiseks tugiisikut sõltub muu hulgas sellest, mil määral ja millist abi vajab laps lasteaias ning millised on õpetajate oskused ja võimalused last abistada. On lasteaedu, kes leiavad, et lasteaias viibimise ajal pole diabeedi diagnoosiga lapsele tugiisikut vaja, kuna lasteaia personal saab sellise erivajadusega lapse toetamisega hästi hakkama, kui on valmis uued oskused omandama ja vastutuse võtma.

20. Lapsevanem taotles tugiisikuteenust lapse lasteaias käimise ajaks esialgu [] ja seejärel Sotsiaalkindlustusametilt, kuid sai eitavad vastused. Sotsiaalkindlustusamet põhjendas keeldumist sellega, et lasteaija õpetajad on saanud koolituse ning peavad lapse toetamisega ise hakkama saama. Seega ei sõltunud tugiisikuteenuse saamine lapsevanemast. Lasteaija direktor oleks saanud linnosavalitsusele selgitada, miks peab lasteaed kõnealusel juhul tugiisikut (ajutist) siiski vajalikuks, et tagada lapsele võimalus lasteaias käia.

21. 2019/2020. õppeaastal oli lasteaija juhtkonnal läbi mõtlemata ka diabeedihaike lapse rühma õpetajate asendamine, kui lapse eest vastutav õpetaja või kogu rühma personal oli töölt eemal. Kõigi rühma õpetajate nt koolitusel viibimine ei saa olla põhjuseks, miks diabeeti põdev laps ei tohi sel päeval lasteaeda minna. Lasteaijal oleks tulnud läbi mõelda, kes asendab rühma õpetajaid ja kuidas neid diabeedi diagnoosiga lapse toetamiseks ette valmistada. Sellega rikuti lapsevanema õigust viia oma last lasteaeda ning tagasi koju vanemale sobival ajal lasteaija päevakava arvestades (KELS § 18 lõike 1 punkt 1).

22. Muu hulgas oli sobimatu ning vastastikust lugupidamist ja koostööd kahjustav lasteaija majandusjuhataja kaebus lastekaitsetöötajale selle tõttu, et lapsevanem tõi lapse lasteaeda, kui rühmas olid asendajad. Selline tegevus on vastuolus ka lasteaija kodukorra punktiga [], mille järgi tugineb lasteaija ja lapsevanemate koostöö vastastikusele viisakale ja lugupidavale suhtlemisele. Lasteaed jättis vastamata lapsevanema kirjale saada kaebuse esitamise kohta selgitusi, rikkudes seega ka hea halduse tava, mis eeldab avalikult võimult viisakat, hoolivat ja abivalmit käitumist.

23. On mõistetav, et diabeedi diagnoosiga lapse toetamine, kui seda pole varem ette tulnud, on õpetajatele uus ja keeruline ülesanne, mis tuleb selgeks õppida. Diabeet on haigus, mille kontrolli all hoidmise edukusest sõltub lapse enesetunne, õppimis- ja keskendumisvõime ning tema tervis ka pikas plaanis. Lasteaijalaps vajab diabeedi kontrolli all hoidmiseks suurt tuge lasteaija personalilt. Uute ülesannete täitmine ja vastutuse võtmine vajab harjumist. Lasteaija juhtkonnal on siin oluline roll, et õpetajad oleksid diabeeti põdeva lapse toetamiseks hästi ette valmistatud ning motiveeritud oma ülesandeid täitma. Samuti saab juhtkond kaasa aidata sellele, et pere, rühma õpetajad ja juhtkond suhtleksid avatult ja koostöövaimus.

24. Lasteaedadele on abiks haridustöötajate [juhendamaterjal](#) „Diabeediga lapse toetamine haridusasutuses“. Samuti on välja töötatud [juhise vorm haridusasutustele](#) („Diabeediravi juhised haridusasutusele“), kes vajavad andmeid konkreetse lapse kohta. Selle vormi täidab arst ja allkirjastavad lapsevanem, haridusasutus ja arst või diabeediõde.

25. Hea meel on tõdeda, et praeguseks on suhted lapsevanemate, õpetajate ja juhtkonna vahel head ning suheldakse aktiivselt. Nii lasteaiiale kui ka perele lisab kindlustunnet, et lapsel on võimalik alanud õppeaasta esimesel poolel kasutada lasteaias tugiisikut. Samuti on lasteaed tähelepanu pööranud sellele, et kui laps teise rühma läheb, oleksid selle rühma töötajad hästi ette valmistatud ja läbi mõelnud ka selle, kes vajaduse korral rühma õpetajaid asendab.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Tallinna Haridusamet; []

Angelika Sarapuu 6938411; Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee